لیونی خدی

Ketabton.com

لیکوال: روح الله روحانی

کال: ۱۳۹۹

whatsapp, telegram +93775148889

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرګردنه	فهرست	مخ ګڼه

مینه بنکلا ده؟ که بنکلا مینه؟ 3
د ګرانښت فلسفه 8
متمرکزه بنکلا 12
څلور پالیسۍ 15
د مانې زړات 22
د هدف لار 26
د مینې مینه 28
په خپل شعر کتنلیکنه 29
اوبلنی سترګی 32
بنکلا پېژندونکی سړی 33
مجازي مینه؛ حقیقت ته نیږدې ده؟ که هوس ته؟ 36
د خدای(ج) ذرې 37
دانسان اړیکې دټولنې سره 39
په لنډیو کې خبرې 41

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیلیزه

د ستر حسن په نوم!

مینه او مینه مې ومنئ!، دغه سافټوریک کتاب مې له خپلو هغو لیکنو جوړ کړو ، چې راسره پاتې شوې وې، په لسګونو لیکنې مې له ګوتو ووتې، نه چاپ شوې، نه چا راسره ولوستې.

کتاب ته مې نوم(لیونی خبرې) ورکړ، ځکه چې زما خبرې دي، د کوم پوهاند خبرې نه دي او ټولې پنځونې دي، کوم تحقیقاتې مونو ګراف نه دی، چې له کوم ماخذه به مې کار پکې اخیستی وي.

بل سبب دادی چې؛ په کتاب کې هرډول لیکنې دي، یانې دریغ مې ندی کړی. داسې لیکنې هم ، چې یو له بل سره هیڅ تناسب نه لري او باید په بېلو بېلو کتابونو کې راشي.

دالی

هغه چاته چې مینه یې راسره وکړه او پرې یې نشودم.

په درنښت ستاسو ورور

روح الله روحانی

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه ښکلا ده؟ که ښکلا مینه؟

دا پوښتنه مې تر ډېره په زړه کې ګرځېده، که ښکلا به مې ترمینې غوره وبلله نو دمینې ارزښت به له منځه تلو، او که مینه به مې له ښکلا غوره کړه نو ښکلا به مړاوې کیده.

که وبه مې ویل چې هم ښکلا مینه ده او هم مینه ښکلا، بیا هم دشک او خیال په دایره کې بند وم، په فلسفه کې یوه اصطلاح د ه چې که ټول ښه وي، یو پکې ډېر ښه وي.

دا خبره به ماته هم مخې مخې ته کیده، که څه هم ښکلا دلید او مینه داحساس په تله سره برابر ښکاري خو دپورته اصطلاح پر بنسټ یوپکې خامخا درونددی.

ترټولو حیرانوونکې خو دا وه چې څومره به مې د طبعیت له ښکلاګانو او اړواګانو په اړوند پوښتل او څېړنه به مې کوله نو همدومره به دمینې او ښکلا ترمنځ ارزښت لید راته ګرانیده.

که له ښکلا به مې دمینې په اړه وپوښتل نو په ډېر عاجزانه ډول به یې دځان حقارت راته سپارلو، مینه ته به یې پوره احترام درلودو، ویل به یې زه (ښکلا) هیڅ نه یم خو مینه ده چې ماته یې دښکلا دنوم لورینه راکړې ده.

که له مینې څخه به مې دښکلا په اړه وپوښتل نو ته به وایې چې هغه دښکلا دصداقت او خاکساری څخه خبره ده، ځان به یې خاورې باله،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویل به یې ښکلا ده چې زه (مینه) ورځخه زیږیږم، له ښکلا پرته مینه نه پیدا کیږي.

خو که له خوبانو(ښکلو) څخه به مې دمینې په اړه وپوښتل نو هغوی به له کبره خولې کږې کړې، په ډېر ناز او غرور به یې مینې ته پرښکلا سر لوړي ورکوله.

ویل به یې مورږ یانې ښکلي یو چې په زړونو کې مینه راژوندی کوو، مینې ته پایښت ورکوو، لیدلې به د وي چې څومره زمورږ ښکلا وي هغومره راسره دزړونو مینه وي، که ښکلا مو خزان شي نو دمینې پاڼه هم ژیړه شي.

بل خوا به مې که له مییننانو دښکلا په اړه وپوښتل نو توبې به یې وکښلې، خاورې به یې ښکل کړې.

ویل به یې: دا دمینې او مییننانو سپکاوی دی، مورږ خو ښکلا پرست نه بلکې مینه پرست یو.

لیدلې به دې وي چې ډېر مین له خپلې معشوقې سره آن ترمرګه مینه کوي، که ښکلا مینه وي نو مینه خو ژر له منځه ځي، مګر مینه ښکلاده چې بقا لري.

ټولې خبرې مې واوریدې، هرڅه مې ولوستل خو په دې فلسفي پوښتنه پوه نه شوم چې ایا مینه ښکلا ده؟ که ښکلا مینه؟

ګل ته کښناستم، داسټرۍ زړه مې ورته تش کړ، ګل ویل مینه ښکلا ده، هر سهار تک تور بورا راځي زم زم زم به دې اوریدلې وي، هو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانانو یې دوزرونو زنهاری ډېر بدلګیږي خو زه ورسره مینه لرم، دبورا تور بدن سره غیږ په غیږه وم، دهغه ډارونکې او اړې اړې پښې مې پر سرو او نازګو غومبرو کړښې راکاږي او دوږمو وینه ورځخه بهوي، خو زه هماغسې ورته غوږیدلې سینه پرانیستی وم.

نو ته ووایه چې مینه ښکلا نه ده؟

ښه په بورا کې کومه ښکلا ده چې زه یې دومره ستمونه په سر وړم، هیڅ ښکلا نه لري مګر زه او هغه مینه سره لرو.

اوف دلته بیا ماته ځینې پوښتنې پیدا شوې.

سیده بورا ته ورغلم، هغې ته مې هم همدا سندره وغږوله.

زممم زمممم زمممممم بورا مې څو وراړې پر اوږو په اطمنان سره تیر شو، مخامخ ودریده، وزونه یې وهل ویې ویل:

ښکلا مینه ده.

زه هر سهار له خپلو کمزورو وزرونو سره ظلم کوم او دګل خوا ته ورځم، ځکه هغه ښکلا لري.

زه د ګل پر خالي شاخونو او پاڼو نه یم ناست، دګل پر ګل کینم، ځکه ګل؛ ګل دی، ښکلا لري.

ښه!؟ تالیدلی چې ګل په ماپسې رالوتی دی؟!

نه

ځکه زه ښکلا نه لرم، تور، ببر او ځیګ بدن لرم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه! بله درته ووایم:

زه دې چېرته لیدلی یم چې دتوت پرپانو ناست یم؟

دسنځلې پرشاخونو به دې هم نه وم لیدلی؟!

ځکه دلته ښکلا نشته، ځکه ورسره مینه نه لرم، ګل ښکلا لري زه ورسره مینه لرم.

دبورا خبرو تر ګل ډېر حیران کړم، خپل زړه ته مې دا پوښتنه وسپارله هغه مخکې له دې چې فکر ورباندې وکړي راځواب کړه، سمدستي يې وویل: مینه ښکلا د ه ما د(هغه) څیره نه ده لیدلې خو پرې مین یم.

په دې خبره راباندې ستر ګې خبرې شوې، خبره يې رد کړه هغه هم په ډېر لنډ ځواب سره وویل:

ښکلا مینه ده، وګوره مور په ورځ کې سل او زر وینو خو پرې مییني نه یو، خو (هغه) چې ښکلا لري مینه ورسره لرو.

توبه مې دې وي، دا دستر ګو او زړه خبرې تر نورو ډېر په شک کې واچولم.

دنور افکار او عقل مې پرځای پر ښبود له خپل عقل او فکر څخه مې وغوښتل چې ووایي مینه ښکلا ده او که ښکلا مینه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقل هم څه عجیب شی دی سمدستي یي ځواب را نه کړ، له ډېر فکر او فکر وروسته په دې وپوهیدم چې هم مینه ښکلا ده او هم ښکلا مینه ده خو افراد یې سره توپیر لري.

د ګرانښت فلسفه

ګرانښتونه هغه معنوي ټولنیز اتصالات دي چې په اساس یي یوه ټولنه دژوند دسمندر پر ساحل دقدم وهلو لپاره برابروي

او هغه ټولنیزې ستونزې او ناخوالې چې په فردي توګه نه حل ګیږي فقط ګرانښت دې چې دحل لپاره یي منظمې او مناسبې لارې چارې لري

دځینو ټولنپوهانو دلیکنو دځیړلو څخه واضحه ښکاري چې ګرانښت هغه پدیده او وسیله ده چې هره ټولنه وربانديې پایي او بې له ګرانښت څخه په ټولنه کې افراد او شته خلک انسانان نه بلکې وحشي دي ګرانښت یا ګرانوالی دخلکو د ذهنونو، زړونو، احساساتو، او مفکورو ترون او یوځای والي په داسې مهارت او کمال ترسره کوي چې دهغوی دښه ژوند، فعالې ټولنې او مسلسلې کړندلارې سبب کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې ګرانښتونه مختلف ډولونه لري چې زمونږ د تیروتنو له کبله دهغوی هرډول په خپل ځای کې نه کاریږي او هریوډول یې بل ډول ته خپل ځای خوشي کوي

کیدای شي که زه درته د ګرانښت ددډولونو نومونه واخلم حیران شی او وویاست چې دا ټول یو شان او یوه معنی لري مګر دا یو ډول داسې تیروتنې دې چې مونږ یې نه احساسوو او په تدریج او مسلسله توګه زمونږ په ټولنه کې دود او حتې علمي بڼه یې خپله کړي ده

زه درته دلته د داسې دوو کلیمو یادونه کوم چې عیناً همدې موضوع ته ورته بحث دي

زمونږ او ستاسو په ټولنه کې فکر او تصور تل په یوه معنې استعمالیږي او هرڅوک چې فکر ته تصور او تصور ته فکر ووایي سم دي مګر ددې دواړو کلیموترمنځ داسې توپیر شتون لري چې که وڅیړل شي نو دقناعت وړ ګرځي

فکر یوداسې احساس او ذهني مساییل دي لکه یو څوک پریوه داسې موضوع فکر کوي چې هغه په عملي او مادې لحاظ تصویر نلري مثلاً یو څوک دشعر لپاره فکر کوي د ذهن په فضاء کې دشعر کافیي او ردیفونه راټولوي او داسې نورې موضوګانې چې تصویر ته اړتیا ونلري مګر ددې برعکس تصور هغه فکر یا ذهني احساس دی چې څوک دفکر سره سره دهمغه شي تصویر هم په ذهن کې ولري یا دفکر په کولو دیوه شي تصویر جوړي مثلا یو څوک دیوکور دنقشې په اړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فکر کوي هغه ټوله نقشه په ذهن کې جوړوي یا یو څوک دیو بنار نوم او دښکلا صفتونه اوري مګر بنآر یي لیدلي نه وي نوموړي هرو مرو دهغه بنار بنکلې نقشه دذهن په کاغذ رسموي او هر لوری یی هم ټاکي

راځو خپلې اصلي موضوع ته چې همدې ته ورته موضوع ده یعنې د ګرانښت ډولونه

ګرانښت په عمومي توګه درې اړخونه لري چې له مینې، محبت او عشق څخه عبارت دي

کیدی شي چې تاسو فکر وکړئ چې پورته درې کلیمي یوه معنې لرې مګر دا تیروتنه ده

ځکه هر کلیمه ځان ته معنې لري چې دبحث او څیړلو وړ ده

لومړی باید د(محبت) په لفظ خبرې وکړو چې داکوم ډول ګرانښت دی.

محبت: دا هغه ډول ګرانښت دی چې (عشق) ورڅخه مستثنی دی خوخپله (محبت) د (مینه)ساحه هم په بر کې نیسي

یعنې مینې ته محبت او محبت ته مینه ویلی شو مګر عشق ته محبت او محبت ته عشق هیڅکله نشو ویلای

محبت داسې ګرانښت دی چې دزړه له منځ څخه راوځي لکه دخدای سره محبت،درسول سره محبت، دمور سره محبت، دپلار ،ورور، خور او داسې نورو ورته اشخاصو ګرانښت دمحبت په نوم یادیږي خوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه ورته ووایو څه بده خبره نده بلکې محبت ددې ګرانښتونو اصل نوم دی

عشق: عشق داسې یو ګرانښت دی چې محبت ورته په هیڅ صورت سره نشو ویلای خو مینه پکې ده او که مینه ورته ووایو نو لږځه سم یو دعشق ګرانښت تل دډیر خوند ځان غوښتنې لپاره وي دادول ګرانښت د دښځې او خاوند ترمنځ وي یعنې هغه اړیکه چې دښځې او خاوند ترمنځ وجود لري دعشق په نوم یادیږي

خو دا اړیکه که دښځې او خاوند وي او که دبل چا سره خو اصلاً دغه اړیکه عشق دی

مور نشو کولای چې ووایو چې دخدای سره عشق لرم یاد مور سره عشق لرم دا دقیقاً تیروتنه ده

مینه: دا ترټولو مشهور ګرانښت دی چې تقریباً د ګرانښت ټول اړخونه لدې څخه منځ ته راغلي دي مګرمینه هم ځان ته صنف لري او په مربوطه صنف کې یی مطالعه د وس څخه دباندې بحث دی خودلته به مور پدې کمه نغوته بسنه وکړو چې مینه دعشق او محبت ترمنځ هغه سرحد دی چې پکې هم دمحبت او هم دعشق ځواکونه وجود لري او غواړي مینه خپل ځان ته کش کړي هغه بیا دیو انسان د ګرانښت په کړنلارو پورې اړه لري چې دمحبت ځواک پرې بریالی کیږي او که دعشق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متمرکزه ښکلا

په ټولنه کې مو د افرادو اکثریت داسې دی چې په خپل ژوند او چاپیریال کې په یوه اړخ دښکلا تمرکز کوي، ددې ډول عادت ځینې تاوانونه لیدل کیږي چې په مشخص اړخ او دژوند په نورو اړخونو مستقیم او غیر مستقیم تاثیر لري.

مثلاً ځینې خلک په ژوند کې یواځې پرمانا متکي وي، دا کار دوی ته له غوره او نیکو کارونو ښکاري او ځان سپیڅلی او پاک ستره حسابوي، یانې زړه یې پاک، سپیڅلی او سم وي، دا ډله په دې نظر ده چې که څوک په ښکاره ډول بداخلاقه، دورغجن او نا اهله ښکاره شي کوم باک نشته، خو چې دانسان باطن او زړه پاک وي، حال دا چې هغه درس چې د افرادو په ښه لید او شخصیبت معرفي کې، ټولنې ته موجود دی دټولنې په اصلاح کې رغنده او مستقیم رول لري.

ځینې خلک بیا په دې نظر دي چې انسان باید په ټولنه کې په ښکاره ډول پاک او با احلاقه ښکاره شي، پروا نکوي که د مانا په لحاظ بد او ناوړه وي.

دا خلک په خپله باطني ناولتیا اعتراف کوي یانې دا مني چې مور تور یو ولې بیا دا دځان ښیګڼه بولي چې په سپینه جامه کې ګرځي، دوی په دې اند دي چې که مور خپلې سپینې جامې له تنو څخه ښکته کړو او دخپل شخصیت تور بدن ښکاره کړو نو لرې نه ده چې په ټولنه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجهالت تپه تیاره راخوره شي، ددې ټولي داخبره چې : زمور دظاهري ښکلا په تمرکز کې د ټولنې له پاره پیاوړی نصیحت پروت دی او شته نسل زمور په لید داصلاح کوښښ کوي یو څه سمه ده، ولې دلته ددوی دباطنې روح ناولتیا په خپله دټولنې پرناولتیا دلالت دی، ځکه دوی هم دهمد ې ټولنې یو غړی بلل کیږي.

دا دول پېښې زمور په ټولنه کې په سلګونو ښلګې لري چې یو څوک د په ژوند کې په یوه اړخ دښکلا تمرکز وکړي.

مثلاً: ځینې خلک دي چې په ټولنه کې خپل بهرنی رول تقویه کوي، ولې ددې برعکس خپل داخلي اوکورنیز رول ته هیڅ توجو نه ورکوي، دوی غواړي له کوره بهر ځان لوړشخصیت، کدر او پرمختللی معرفي کړي، حال دا چې په کور کې یې هغه دچا خبر ه دموړک لکی نه لړل کیږي، دا ډول تمرکز نه یواځې دا چې دکور دخلکو په مقابل کې ظلم او تیری دی بلکې ډیر ژر افشا کیدونکی هم دی.

ددې ډول ښکلاییز تمرکز دا مثال هم کیدي شي چې، ځینې خلک یو مشخص چاپیریال دښکلا تر اغیزې لاندې راولي، دا خلک خپل اصلیت او شخصیت دخلکو له ستر ګو پټوي، ولې هر کله چې افشا شي دده دبد چاپیریال اغیزه، دده پر ښه چاپیریال هم لویږي.

دښلګې په توګه یو فرد دخپلې دندې چاپیریال پاک ساتې یانې خپل هم مسلکه ملګرو ته ځان لوړ کدر، صادق، با احساسه او درونډ ښکاره کوي، حال داوي چې په کور کلي او ددندې څخه پرته پر نورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چاپیریالونو کې دخپل شخصیت هیڅ پروا نه ساتي، دا فرد کیدی شي چې دده دندې نیک چاپیریال دده اصلیت راپه ګوته کړي، نو دخپل نیک او غوره شخصیت پټولو په ځان کې ددې سبب شي چې په کلي او نورو ځایونو کې یې خلک دبد انسان په توګه وپیژني او یا هم هیڅ دده غوره شخصیت ته قایل نه شي.

داسې هم کیدی شي چې دندې چاپیریال یې هسې یو تمثیل وي، نوموړی په حقیقت کې هما غسې نااهله وي لکه چې په کلي کې یې خلک بولي، نو که داسې شوه لېرې نه ده چې ددندې غړي به دده په دې لویو دروغو خبر شي او ددندې به یې ګوښه کړي.

د متمرکزې ښکلا ډیری کوچني مثالونه هم شته مثلاً ځینې خلک په لباس کې فقط په ښایسته جامو تمرکز کوي، یا هم په ښایسته بوټانو تمرکز کوي.

که د مانا له دریځې ورته ځیر شو نو ځینې یې غواړي فقط ښې خبرې وکړي، عمل کول ورته مهم نه ښکاري، ددې برعکس ځینې بیا عمل کوي او له خبر کولو ډډه کوي، چې دا ټول تمرکزونه فقط دژوند په یوه اړخ دي او ډېرې بدې اغیزې لرلای شي.

هدف مې دښکلا دتمرکز دشننې څخه دا و چې، انسان باید دژوند هر اړخ ته پام وکړي، او هغه تمرکز او خواري چې په یو اړخ یې کوي باید ټولو اطرافو ته یې وویشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور پالیسی

ځینې حقیقتونه هم باید پټ وي، که ښکاره شي؛ نو غیر حقیقي (دروغو) څخه ډېر تاوان رسولی شي.

دا بېل بحث دی، چې د حقیقت په ښکاره کولو څنګه ټولنه زیانمنه کیږي، په داسې حال کې چې حقیقت حقیقت دی، مګر زمونږ موضوع د حقیقي او غیر حقیقي خبرو د پټولو پالیسی یا لارې چارې دي.

رښتیا یا غیر رښتیا خبرې پرده کول (د معنوي امانت ساتل) هغه څه دي، چې په ټولنه کې ډیرې پېښې ورسره جبرانیدلای شي.

نو ددې لپاره چې دا لارې چارې مو د ژوند په لار او دار کې په کار راشي لږ راسره پاتې شئ او دا څلور پالیسی ولولئ، خو باید یاده کړو، چې په پالیسیو کې ټول زور په احساس ورکولو وشي.

معمول ساتل(لومړی پالیسي): د اپالیسي بیخي معمول ده، عامه ده، اسانه ده ، اکثره خلک لدې پالیسیو کار اخلي، ځکه له دې لاندې بله پالیسي نلرو.

ددې پالیسی جوړښت اسان دی، فقط ساتلو یانې هغه څه پټولو کې تمرکز دی، چې ته یې پټوې یا هغه څه ښکاره کولو کې دی، چې ته یې ښکاره کوې.

ددې پالیسی لاسته راوړنه عادي وګړو کې یو څه ښه ده، خو په پوهو وکړو کې ورځخه کار اخیستل په خپله لودګي ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا داسې ده؛ چې که یو څوک غواړي یو څه پټ وساتي، نو پټ یې ساتي، یانې یوه پټه دنده لري، نه غواړي څوک پرې خبر شي، نو پس هیڅ کله هم دهغې دندې اړونده خبرې نه کوي.

د بېلګې په ډول؛ یو څوک غواړي په ټولنه کې ځان نیک سړی ثابت کړي، نو د لومړی پالیسی څخه د کار اخیستل؛ په دې پالیسی کې دده لپاره ښایي چې نیک کارونه وکړي اوبس.

غیر معمول ساتل (دوهمه پالیسي): نړی اکثره انسانان له دې پالیسی څخه کار اخلي، نسبتاً اسانه، او په عادي وګړو کې سل سلنه نتیجه ورکوي، همدارنګه په دټولنې په فکر لرونکو وکړو کې یې هم نتیجه یوه څه ښه ده.

جوړښت یې پیچلی دی، ولې مفهوم ته رسیدل ورباندې دومره سخت نه تمامیږي.

په دغه پالیسی کې یو څو دمعنوي امانت ساتلو، یا د یو څه پټولو، یا هم په ټولنه کې د خپل انتخاب شوي شخصیت د تثبیت لپاره داسې کړه کوي، چې مقابل لوری پوهوي، یانې په واضحو الفاظو د خپل کړه اعلان کوي او غواړي هغه پوه کړي چې زه دایم.

دا اعلان او پوهول به په داسې میتود وي ترڅو مقابل لوري ته دا احساس هم انتقال شي چې نومورې دروغ وایي، یانې په پالیسیو کې ترټولو مهم رکن داحساس انتقال دی، یوه پالیسي هغه وخت د بریا

(c) ketabton.com: The Digital Library

حد ته رسیدلی شي، ترڅو د پالیسۍ اړونده احساس په بله ډول انتقال شي.

کله چې مور د دوهمې پالیسۍ د کارولو لپاره اړ کیږو، حتمي ده چې اشد ضرورت به وي.

د بېلګې په توګه؛ که څوک یوه مشخصه دنده پټه ساتي؛ دا پدې مانا چې ددې دندې بېکاره کیدل؛ نوموړي ته ضرر روسونکي دي، نو دلته احساس انتقال بیخي په بله ډول صورت نیسي، یانې که ته دهغه دندې په اړه واضح اعلان کوې او په زغرده زیان په سر اخلې، په داسې حال کې چې پوه او عقل لرونکی شخص یې، نو حتمي ده چې دروغ دي، ځکه هیڅوک هم ځان خپله د تاوان کندو ته نه غورځوي.

دبېلګې په ډول؛ یو څوک دنده لري چې د یوې موضوع «پټې» راپور خپلې اداري ته ورکړي، هرکله چې د دندې داجرا وخت شو؛ یانې کوم راپور یې پیدا کړی، نو مقابل ته په ډېر بېکاره ډول خو په ډېر چل او مسخریېز انداز؛ ناري وهي، چې زه مو راپور اخلم.

مثلاً یو فرد یې د مخالفینو سره په مرسته ولید؛ دپالیسۍ خاوند ورته ددې خلکو بدي بیانوي اوپه واضحو الفاظو ورته وایې؛ چې دې خلکو سره کار مکوه، او په مقابل کې ورته خپله ډله ستایې، له ځان هم ورته وایې؛ چې زه هم ورسره یم، ورپسې جوخت داسې یو عمل یا خبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي، چې دخپلې ډلې جداً خلاف وي، ترڅو مقابل لوری دده «کړي» خبرې په یوه مسخره او په خپله ډله د تاکید په مانا ومني.

که یوه بله ببلګه یې ولیکو: یو څوک غواړي خپله پوهه په ټولنه کې تثبیت کړي، یاڼې په شته افرادو ځان ومني.

په لومړۍ پالیسی کې باید د یو علمي او کادر شخصیت په څیر وای ، خو په دوهمه کې باید په ټوله مانا ورځخه خلاف وي، یانې د ساده، کم عقلو او وروسته پاتې په څیر واوسي، خو په همدې ساده توب کې د خلکو لپاره د احساس پیغامونه ولري او داسې نادر کارونه وکړي، چې د چاپیریال حیرانتیا ځآن ته راجلب کړي.

د ببلګې په توګه؛ یو څوک د یوچا سره مینه لري، او غواړي چې هغه ته ځآن وښایي؛ چې درسره څومره مینه لرم، برعکس دده عیبونه او نادودې پلټي او دده ترمخ کوچنۍ کوچنۍ بدۍ راخلي او یوه - یوه ورته په داسې ډول تشریح کوي، چې بدي له خپل وزن څخه څو برابره لویه کړي.

دمثال په توګه دده رنګ، دده دخندا شکل، دده د جامو رنګ، د پخوانیو بوټونو رنګ، شکل او کیفیت او دده دملګرو مالومات، زور په زېر ورته یادوي او نیمګړتیاوې یې ورته په ګوته کوي، ترڅو نومورې پوه شي، چې څومره ډیره مینه راسره لري چې له سر تر پایه مې پیژني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریمه پالیسي یا غیر معمول، معطل ساتل:ددې ډول پالیسۍ جوړښت اسان، خو مفهوم ترې اخیستل خورا سخت او پیچلي دي. ډېر کم، دګوتو په شمار، پوه او ځیرک افراد یې په کار وړلی شي. ددې پالیسۍ میکانیزم هو بَهو د لومړۍ پالیسۍ په څیر دی، مګر دلته مقابل لوري ته په احساس ورکولو ټول تمرکز کیږي.

په لومړۍ پالیسې کې به که یو چا یو پټ فعالیت ترسره کولو، نو دهغې په اړه به یې هیڅ نه ویل. په دوهمه کې به دنوموړي فعالیت په اړه علاني کیسې کیدلې، خو په عمل کې د احساس تولید به یې مقابل لوري ته غښتلی اطمنان ورکولو چې نوموړی دروغ وایي.

په دریمه پالیسۍ کې احساس ورکول د دوهمې پالیسۍ څخه را اخلو او عمل ویل د لومړۍ پالیسۍ.

لنډه داچې؛ دلته انسان د خپلو یا د ټولنیزو بریاوو لپاره له ځانه درې مخې جوړوي، یو مخ یې د عمل وي، دوهم مخ یې د ویلو او دریم مخ یې په عمل او ویلو کې د احساس تولید، چې ټول د مرکزي هدف څخه خلاف وي.

یوه بېلګه یې په دې ډول لیکو:

یو فرد خپله استخباراتي دنده پټه ساتي(لومړۍ پالیسي)، خو خلکو ته په یو نه یوه ډول دا جوته وي چې زه دا دنده پټه ساتم(دوهمې پالیسۍ علاني پیغام) یانې د خلکو د ګمان واګې په لاس کې اخلي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه دېته عیاروي، چې دده په دنده یواځې ګمان قدر وکړي، له دې دواړو پالیسیو کارولو وروسته په ښکاره ډول په خپلو کړنو کې داسې احساس خلکو ته انتشاروي، چې دا هرڅه دروغ دي او نومړی دځان ښودنې لپاره داسې کړنې کوي، چې په نتیجه کې هدف ته رسیږي او چاپیریال د فیل په غوږ کې خوبولې پر ږدي.

بله بېلګه:

یو څوک په ټولنه کې یو سیاست مدار ځان پېژني او غواړي خلک یې د یو پوه په حیث ومني.

(دلته یوه موضوع ډېره مهمه ده، کله مورږ یوه پالیسي؛ دکوم هدف له پاره په لاره اچوو، باید هدف حقیقت ولري) یانې په دغه بېلګه کې یو شخص پوه سیاست مدار دی، یواځې زمورږ پالیسي ددې له پاره په کار وړل ګیږي چې په ټولنه کې په رښتیا سره په خلک و ځان ومنو.

لومړی باید د لومړی پالیسی په څیر ځان پوره سیاست مدار څرګند کړو، وروسته دوهمې پالیسی ته راګرځو او دلته ځان په سیاست ګرم، ناپوه او نه خوښوونکی ښایو، خو په ټولو کړنو کې د چاپیر یا مقابل له پاره داسې احساس تولیدوو، ترڅو وښایو چې مورږ په رښتیا سره سیاستمدار او پوه یو.

ددې پالیسي د لا تحقق لپاره نورې بیلګې هم راوړل، اړتیا ده، ځکه زده کول او په ژوند کې یې فرمول کول خورا سخت دي، مورږ په همدې بسنه کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورمه پالیسي یا مجتمعه معطل ساتل: زه نشم کولای د قلم په وزله دا پالیسي واضحه کړم. کیدای شي په ویډیو یي او غږیز ډول یي یو څه وضاحت وکړای شم، مګر لنډ وایم چې د درې واړو پالیسیو په مختلف او مختلط ډول کارول دي او کیدای شي، چې په څلورمه پالیسی کې له یو چا آن خپل هدف ورک شي او په بله سر شي.

۵-۱۰-۱۳۹۴

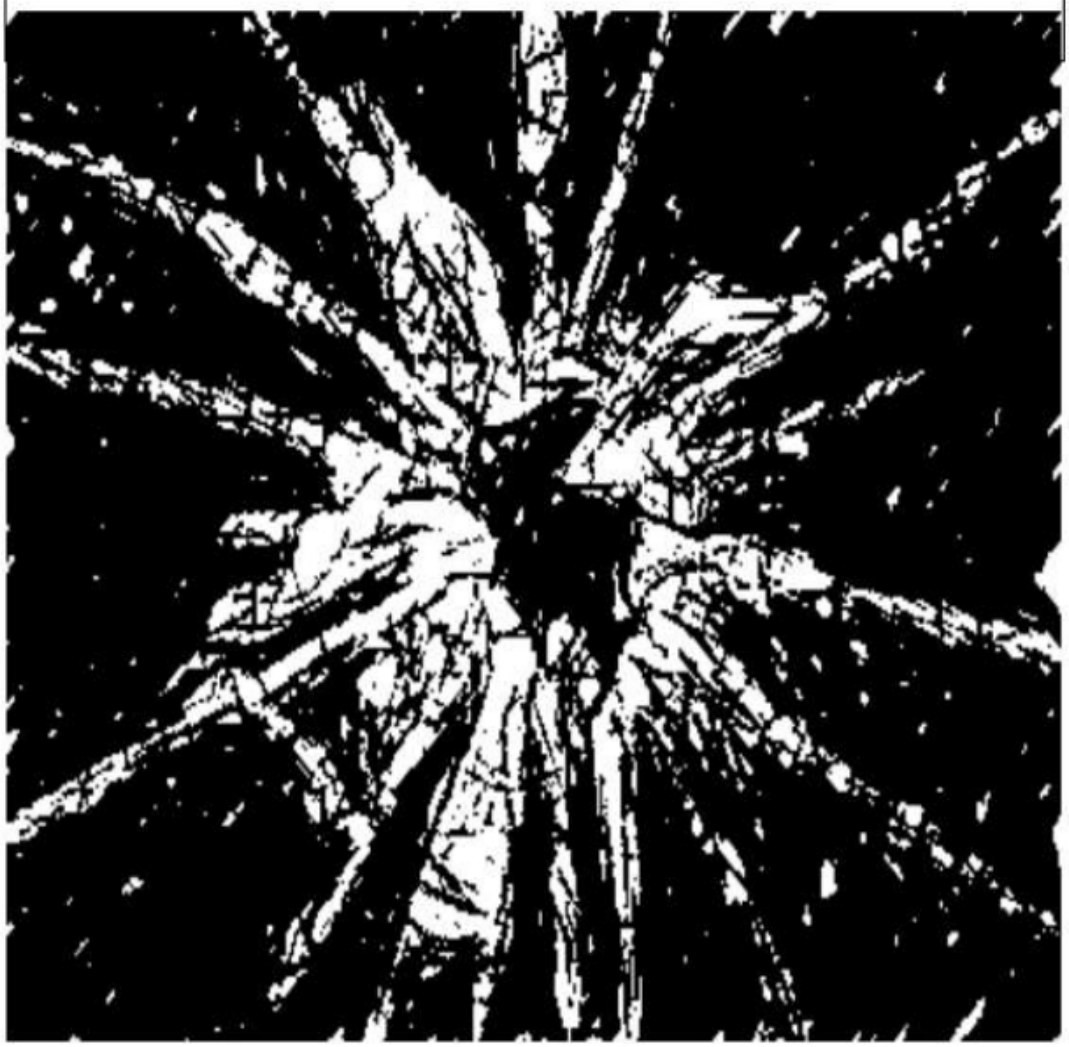

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مانې زرات

ځینې وختونه داسې ناڅاپې پېښیږي چې پخوانې یادونه د انسان زړه ته راشي، د یوه څه په لیدو داسې څه زړه ته ورشي چې دهغه سره هېڅ تړاو نه لري.

کله کله به داسې هم پېښ شوي وي چې یو چا په لیدو مو داسې خبرې زړه ته راغلي وي چې دهغه لیدو سره هیڅ اړیکه نه لري.

ایا ددې پرفلسفه پوهیږئ؟

داسې هم شوي چې ستاسو په زړه کې یوه خبره وي؛ غواړی یو چا ته یې وکړئ، خو کله چې ورسره مخامخ شوي یاست نو مخکې له دې چې تاسو خبره څرګنده کړئ، مقابل لوری په هماغه خبره ستاسو سره بحث کوي، دا موضوع تاسو ته ډېره جالبه تمامیږي او فقط د یو نادر تصدف په نومولو سره یې هیروئ.

پورته خبرې ټولې د یو دعلت په بنسټ ولاړې دي. په تصوف کې د وحدت الوجود او حدت الشهود فلسفه هم دې ته ورته ده، مګر په ټولنیزه شننه کې باید داموضوع د مانې دزراتو په نوم ونومو.

مانا د مادې ضد ده، خو دا چې دولې؟؛ دلیل یې دادی چې ماده د زراتو ټولګه ده او مانا مایع، غاز او جامد شی نه دی بلکې د حواسو تثبیت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیکنې عنوان د (دماني زرات) دی چې دا زرات د مادې له زراتو توپیر لري او د حواسو سره د لمس اړیکه نیسي.
که انسان دقیق فکر وکړي او دمانې ژورو ته ځان ستون کړي نو حتمي پوهیږي چې د هرې موضوع سره، کومه چې زمور په ذهن کې وي زرات موجود وي.
په یوه نیږدې ټولنه کې د افرادو زرات په تقریبي ډول سره شناخته(پیژنګلوي) وي، او یو تر بله احساس کیدونکی حاصیت لري. دلته یوه بله پوښتنه مخې ته راځي، کله چې په یوه ټولنه کې دزراتو د احساس کیدو خبره جوتیږي، نو ولې مور د ځینو خلکو په رازونو نه پوهیږو؟
دا بحث اوږدیږي، لومړی باید دا ټکي ومنو چې د سکالوګانو زرات داسې شناخت لري چې مور یې نه شو درک کولی؛ یانې کله چې زمور د ذهن چاپیریالي زرات د نورو افرادو دزراتو سره په تماس کې شول او سره ویې پیژندل، نو دا مانا نه لري چې مور د هغه پر راز پوه شو، زمور درک؛ ذهن، زړه، عقل او احساس دی، مګر د زراتو پیژنګلوي زمور سره هیڅ تړاو نه لري، په دې مانا چې دوی یوه بله نړۍ لري.
دلته یوه بله پوښتنه مطرح کیږي؛ ولې مور ځینې موضوعات د زراتو په تماس درک کولای شو او ټول نه شو درک کولای؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی داخبره چې د مانې دزراتو په تماس سره فقط نادر او نااشنا احتمالات د درک او زهن ته دفتره رارسي، نور ټول همداسې عادي تیریږي.

بېلګه يي داده چې که په چاپیریال کې مو چا ساده او کلتوري کالي اغوستي وي نو ستر ګې مو ورته تم کیږي نه او نه غواړئ په اړه يي مالومات ولرئ او يايي هم لرئ، مګر که يو چا بېکلي او له دوده خلاف لباس کړی و، نو حتمي ده چې د بېکلا او بدرنګی او يا د قیمت او ارزښت په اړه يي د زهن پلټنې صورت مومي او کیدای شي همغه کس څخه يي په اړه پوښتنه هم وکړئ، نو د موضوعاتو ماناوې هم همداسې د انسانانو دسرپر چاپیریال ګرځي، که چېرې نادرې، تازه، پخوانی او جالبې موضوع ګانې وې نو عقل ته راپور ورکوي او کنه نو له تماس وروسته يي هیروي.

يا کله چې يو څوک تاته يوه کیسه کوي، کله چې د خبرې سر واخلي نو تاسو سمدستي ورته وايئ؛ دا خبره ماهمدا اوس تاسو ته کوله، دلته ته حیرانیږې؛ دا هم د مانې دزراتو يو دلیل دی.

بله پوښتنه داپیدا کیږي چې داهنر او کمال د چا دی چې لومړی خبره يي وکړه؟

د بېلګې په توګه: ستا يو ټولګیوال تاته کالونه وروسته په ناڅاپي لید سره د بېوونځي يوه خاطره وايي؛ کومه چې هیڅ مهمه نه ده، خو جالبه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې ته همدا ټولګیوال ویني مخکې له دې چې دی درته خبره پیل کړي، ته ورته د همغې خاطرې په اړه څو کیسې وکوې.
منځور مې دادی چې ایا دا ستا کمال دی چې دده په زړه کې خبره د درک کړه او ودې ویله، او که دده کمال دی چې دا خبره یې تاته یاد ته دروستوله؟
پریکړه اسانه ده، ټول هنر د مقابل لوري دی، ده یاد ته دروسته، د ځان په چاپیریال کې دهغه خاطرې مادې زرات راټولو او تاسره په تماس کې کول؛ ټول کمال ددې و، که نوموړی راغلی نه و، نو تا نه شول کولای چې دا خاطره یاده کړې.
۸-۱۰-۱۳۹۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هدف لار

ځینې خلک په ژوند کې ځانګړي اهداف لري، او غواړي ځان ورورسوي. د ژوند دبریا راز هم همدا دی چې انسان هدف وټاکي او تل هغه ته د ځان رسولو په لټه کې شي.

هو؛ ژوند هم ژوبل دی او هم ژمنتیا، ځینې په لاره کې پریږدي، ځینې بیا هدف ته ورسوي.

د ژوند بریا په دې کې ده چې هدف ته ځان ورسوو، هاند او هڅه وکړو او کوټلي ګامونه واخلو. خو ځنګه کولای شو هدف ته ځان ورسوو؟ چې دا یو بل هدف کیدای شي.

یانې هدف ته درسیدو لپاره یو بل هدف ټاکل په کار دي چې ترڅو هدف ته مو ورسوي، چې دا هدف د هدف دلارې د طی کولو هدف دی.

دا به له تاسو سره د هدف تر لاسه کولو کې بیخي ډیره مرسته وکړي. که د دې مسلې ریښې وپلټو نو پوهیږو چې هدف ته رسیدو له پاره ترټولومهمه داده چې د هدف لاره طی کړو. د ببلګې په ډول یو څوک غواړي ترکابله لاړ شي، ایا دا امکان لري چې کابل دې دلته ورته راوړل شي؟، نه؛ بلکې نوموی لاړ دی چې ترکابله تللي لاره طی کړي ترڅو کابل ته ورسیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهدف لار هم همدا مانا لري، يانې هدف ته د رسيدو لپاره مو ټول تمرکز د هدف دلارې پر طی کولو وکړو، چاپيريالي ستونزې او نادودې يې تحليل کړئ، ترڅو هدف ته ورسېږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مینې مینه

له انسانانو سره مینه، له اجسامو سره مینه او آن له ځان سره مینه هم یو وخت له منځه تللی شي او یا هم کیدای شي کمه شي، مګر له مینې سره مینه بېل کیف او احساس لري.

له مینې سره مینه داسې مثال لري لکه روح چې نه مري، د نړۍ له مادو سره(انسان، اجسام...) سره مینه داسې ده لکه ژوندی بدن، چې د روح له وتلو وروسته په ټوله مانا نیست شي، مګر له مینې سره مینه ارواه ده، نه مري او نه هم کوم بدلون لري.

هو؛ تل داسې واووسه چې سپک شي، وشرمېږي او خفه شي، ځکه ته یوه لویه قرباني ورکوې چې له هغه له مینې سره مینه ده.

دخپلې مینې تولید هغه چې له ځانه دې کړی وي صادروه او وررسره مینه کوه.

تل هڅه کوه چې د نورو نفرت لرونکی عکس په مینه العمل کړې، ځکه د انسانانو په ختې کې مینه اغېزل شوې، خو دا یخ شوی احساس تودول او ویلې کول غواړي چې دې ته له مینې سره مینه وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل شعر کتنلیکنه

پښتانه لیکوالان د ادب د اوږدې مخینې سره - سره لا تر اوسه هم د پنځونې له غربت او کختی سره مخامخ دي. تحقیقاتي اثارو، مأخذ کارونې او د ادبیاتو زړو اصلونو یې مخه ډب کړې ده.

د ادبیاتو د پوهنځي محصل د خپلې سکالو د مونوګراف کولو لپاره، زاړه او سولیدلي افکار لټوي او لیکې یې. که دا کار دوام وکړي نو لرې نه ده، چې د پښتو ادب ملغلرې به په یو او بل تار کې پییلو سره زړې او تکراري شي.

ددې لپاره چې نوې پنځونې او نوښتونه مو په ادب کې رامنځ ته شې او خپل افکار وساتو، نو پر خپل شعر کتنلیکنې اړینې ښکاري.

شعر او شاعر د مضمون له پلوه یو نادر تناسب لري، چې په خپله شاعر یې پېژندلی شي. کله چې یو شاعر شعر لیکي، نو احساساتو داسې ماناوې ژباړې چې په نثر کې یې نشي ځایولی، د پنځګرې او نوښتیزې لیکنې لپاره د لومړي لاس عناصر په شعر کې د شاعر د احساساتو او ډوبو خیالونو ژباړې دي.

کله چې ماناوې د شعر په ترکیب کې راغلې، نو لیکوال یې د نثر کالبونو ته هم ترلی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یو شعر شننه او څیړنه څومره خوندوره وي!، څومره ډېرو ماناو او خیالونو ته مو وړي!، ولې هرڅوک نشي کولای او نه هم اصول دا اجازه ورکوي چې د یو چا په شعر کتنلیکنه وکړي.

په خپل شعر کتنلیکنه به دېته زمینه برابره کړي چې هر شاعر لیکنه وکړي، چې په دې سره به یې افکار روښانه شي او پنځونې ته به لارې هواري شي.

په خپل شعر کتنلیکنه ځکه اړینه ښکاري، چې شاعر په ډاډه زړه خپل خیالونه لیکې ځکه شعر یې خپل وي.

که دا صنعت دود شي، ډېر پیاوړي افکار او مضمونونه به مو په ادبیاتو کې خوندي شوي وي.

د بېلګې په ډول؛ که د استاد پسرلي په بیت څوک لیکنه کوي، نو لیکنې به یې په ډار سره وي، نه په ډاډ سره، که لیکوال ډېر زور هم وکړي، نو فکر نه کوم چې د مانا هغې ژورو ته دې ورسیږي کوم چې د استاد پسرلي په ذهن کې ګرځیده.

عوام اوس هم په دې عقیده دي، چې د عبدالرحمن بابا تصوف د نورو په نسبت ستر وګڼې، ولې د حمزه د تصوف رېښې یې نه دي پېژندلې. که حضرت حمزه په خپل شعر د کتنلیکنې ټولګې درلودلی، نه یوازې دا چې دده سبک به مو په سم ډول پېژندلی وای، بلکې دده هغه صوفیانه افکار چې اوس وربانديې د خاورو امبارونه پراته دي، تراوسه خوندي وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په معاصره دوره کې هم داسې شاعران شته، چې شعر یې د ماناوو ژورې فلسفې لري، ولې اوریدونکي او لوستونکي یې یواځې په واه - واه ، تېروي او هېروي یې.

شاعر دا جرات نشي کولای، چې په خپل شعر کې، په خپلو خیالونو، تشبیهاتو، استعارو، سمبولونو... او نورو اړخونو هغه احساس ولیکې په کوم احساس چې ده شعر لیکلی.

په خپل شعر د کتنلیکنې په نه لیکلو سره، پر ځینو شاعرانو بېلابېلو فتوې ولګېدې، په مذهبي، ادبي،تولنیزو افراطونو او تفریطونو تورن شول.

ځینې بیا دا موضوع(په خپل شعر کتنلیلکنه) ځان پرستي او شهرت بازي بولي، خو دا خبره منل په خپله خپلو خیالونو وژل او تحقیرول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبلنی سترګی

ځینې خلک چې وژاړي، سترګې یې اوبلنې شي، هو خوږې ښکاری، سپیسلتیا اومعصومیت پکې وي.

دا ډول اوبه چې دغم او ژړا له امله په سترګو کې زرغونیږي، سپین شفاف رنګ لری.

ځینې خلک چې ډېر خوښ شي، یا هم ډېر وخاندي، په سترګو کې یې اوښکې راشي؛ دا ډول اوبه هم په سترګو کې یو ډول ځلا پیدا کوي، دا اوښکې د ژوا له اوښکو څخه لږ څه سختې ښکاري، رنګ یې هم له هغه تت تیاره سپین وي، د ډیرو کمو انسانانو دمینې جذبې راپارولی شي.

دریم ډول اوبه هم؛ قهوایي سورَبَخونې اوښکې دي، دا ډول اوبه دانسانو په سترګو کې د کوم عمل په سبب نه راځي، لکه ژړا یا خندا؛ بلکې دا اوبه دمینې د احساس له امله دسترګو په چینو کې راخوټکیګي، دسترګو کنارې ورسره ګلابي، زرینې شغلې کوي. په لیدو یې دمین د زړه ارمانونه خړوبیږي، غموونکي فکرونه یې له ذهنه الوت کوي او مین له ځآن سره یوې بلې نړۍ ته وړي.

هلته د مینې پر ورشو ګانې ورګډیږي او د ژوند په اسحلونو کې ګرځي، مین دمعشوقې په اوبلنو قهوایي سترګو کې دمحبت ماهیان سروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلا پېژندونکی سړی

بدرنګه ښکلا او ښکلي بدرنګي

سړی ګګر سر په کمپیوټر ورتیټ و-

ته به وایې؛ د انجینری کومه ګرانه پروژه ډیزان کوي-

ناڅاپه نیغ شو، په اوتر انداز یې داسې وه انګیرله، چې کوم ښکلی بوی یې احساس کړ-

سترګې یې پورته کړې-

مخامخ ورته برګ مرض وهلی سړی راروان و-

نیمه غړل شوی، پکول یې پر ګډو وډو څنګو ایښی و-

کمپوټر ته د ناست سړي رنګ وغوړیده-

مُسک شو ،له چوکۍ پورته شو-

سړی یې په غیږ ه کې ونیوو-

دمینې پرخبرو یی ونازوو-

دشنه چایو پیاله یې ورډکه کړه او اړونده کار یې په اخلاص ورته وکړ ؛خیرن سړی لاړ.

سړي بیا کمپیوټر ته سترګې خښې کړې-

شېبه وروسته بیا اوتر شو-

ککره یې د «اوف» په ډول وښوروله-

بد احساس یې وکړ-

سترګې یې پورته کړې-

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ښاسته ځوان یې مخې ته راروان و-
تکو سپینو جامو یې ستر ګې برېښولې-
دري رنګه بیرغ ډوله؛ شیشه یې تسبې یې په لاس کې اړولې-
ځان یې په عاجزۍ کې انځوراوه-
له رنګ شریف ځوان لیدل کیده-
کمپیوټر کار ته راورسیده او په ډیر ادب او احترام یې سلام وکړ-
او پر خپل ځای ودریدو-
کمپیوټر ته ناست سړي په کمپیوتر کې ستر ګې ګنډلې وې او په
ډیرې بې احترامۍ یې فقط وعلیک ورغبرګ کړل-
ځان یې ښه بوخت حسابوو-
ولاړ ځوان څو ځله د یوه څه د لاسلیک کولو ورته وویل، خو ناست
سړي هیڅ پروا ورباندې خرڅه نکړه-
ولاړ سړي په ادب وویل:
فکر کوم وزګار نه یې!؟
بل وخت بل وخت به راشم، او لاړ.
حیران شوم، ورغلم او ومې ویل:
پوه نشوم استاده!
اسویلی یې وکیښ؛ ویې ویل:
په ژوند کې مې دا دوه هنره زده دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو دا چې دلته ناست یم او خلکو ته عرضې لیکم او ددندو فورمونه ډکوم

او بل دا چې ښکلا پیژنم!.

خو؟؟

تر ټولو مې بدرنګه ښکلا او ښکلي بدرنګي ډیر زوروي، ځکه دبدرنګي ښکلا سره کینه لرم او دښکلي بدرنګی سره مینه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجازي مینه؛ حقیقت ته نیږدې ده؟ که هوس ته؟

له کله نه مې چې عقل خپوړې پیل کړې دي، د مینې او ښکلا پر فلسفه ییزو شننو مې خیال راغلی.

دا کراف هغه وخت لا پسې لوړ شو، چې څو نیږدې ادبي ملګري مې پیدا کړل، چې همېش مو د لیدن موضوع د مینې او ښکلا پر پیژند چورلي.

تل په دې بحث کوو، چې مینه د حقیقت وړم دی او ښکلا د ستر حسن(څښتن تعالی) تته جلوه ده، چې دده په خلقت کې ښکاري.

خو د بحث موضوع مو په مینه او ښکلا کې افراط او تفریط او د همدې لارې خنډ، کلیات او جزیات رڼا کول وي.

پوښتنه داده چې مینه دحقیقت غږ او وړم وي، ښکلا د ستر ذات زره ده، نو ولې یې ډېر دبریا تر پولو نه رسي؟ او هغه چې دبریا تر ساحلونو ورسیدل، ولې د هوس له دریابه شرموونکي څپې راغلې اوډوب یې کړل؟!.

معمولاً انسانان دري ډوله مېنه پالي؛ حقیقي(عرفاني) مینه، نفسي مینه (هوس پرستي) او مجازي مینه.

طبعي ده چې نفسي مینه به انسان، دروني تیارو ته ستون کړي او عرفاني مینه به مو د حقیقت اساسي جزیرو ته ورسوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسان فطرت؛ هغه چې پاک وي، له هوسه فنا غواړي او بل اړخ، صوفیانه مینه؛ سپیڅلی چاپیریال، کلک ایمان او ساتلی عقل غواړي، چې د ډېرو انسانانو لاس ورته نه رسیږي.

انسان خودکار؛ دمجاز په مینه کې ننوځي او د غم او خوند لارې طی کوي. پیژندونکي همدا مجازي مینه دحقیقت لاره بولي او انسانان ډاډه کوي، چې په سمه دي!.

دا ناسمه خبره ده، چې مجازي مینه انسان حقیقت ته رسوي او دا تردې هم ناسمه ده، چې مجازي مینه انسان حقیقت ته نشي رسوی. انسانان د طبعیت له مخې ستر ـ ستر توپیرونه لري، د څېړې او کړنو له مخې؛ هوس پرسته انسانانو ته مجازي مینې د ښه توب فتوا لویه تېروتنه ده او هغه انسان چې په واقعي ډول د مینې او ښکلا په ژورو فلسفو پوهیږي او د افراط او تفریط پر تناسب جوړ وي، حتمي ده چې مجازي مینه به یې تر حقیقته رسوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خدای(ج) ذرې

د بشکلا او مینې په اړه لیکل او شننې دوه لید لوري لري، یا خو بیخي تکراري بلل کیږي او یا تر هرڅه تازه او نوي.

دا ډول لیکنې به تکرار ځکه وبولو، چې د نړۍ او انسان د پیدایښت سره؛ بشکلا او مینه هم پیدا شوې او هم درک شوې ده.د انساني تاریخ په شالید کې د بشکلا تاثیرات او اېفکټونه جوت او لا تر اوسه یې ګورو. د ګرانښتیزو تېروتنو(د زړه بې ارادګۍ) لاملونه تر دې دمه په مینه او بشکلا پسې سرېښې کیږي.

که پر بشکلا او مینه شننې، تازه متفکرانه وبولو؛ ګرم نه یو، ځکه بشکلا او مینه هغه مدرکونه دي، چې د ژوند او ادب په نوښت او پرمختګ سره نوي رنګونه راوړي، نوي لارې راپېژني او روح ته یې د ننه کیدای شو.

عبدالهادي ملا په خپل اثر(د وخت ضرب) په سرلیکنه کې بشکلا؛ جلال رب او مینه نیکې بللې ده.

ددې خبرې پر ثبوت او د ادب د تولیز پېژند پر اساس بشکلا د رب ذره او مینه؛ نیکي (ثواب) بللی شو.

هوس فکره اشخاصو ته د شرم او ګناه ځای دی چې د لوی رب د زرې سره بې نزاکته چلند وکړي، یایي هم عزت لوټ کړي او یا هم په کېنې ستر ګه ورو ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درک او فهم خاوندان د ښکلا پر لیدو؛ د هغې سره د مینې احساس کوي یانې د خپل خالق پر لور قدمونه اخلي.

دانسان اړیکې دټولنې سره

دا چې انسان یو ټولنیز مخلوق دی، پس ویلی شو، چې انسان دټولنې سره هیڅ اړیکه نلري بلکې پخپله انسان یوه ټولنیزه اړیکه ده.

که ووایو؛ چې انسان د ټولنې سره په هره برخه کې اړیکه لري، نو دا په دې مانا چې انسان له ټولنې بېل عنصر دی، فقط اړیکه ده چې ټولنې ته یې نیږدې کوي، پوښتنه دا ده چې دا اړیکه څه ده؟

خو نه؛!

انسان هغه اړیکه ده، چې په ټولنه کې د شته فعالیتونو، وجودونو او دهغوی دصفتونو ترمنځ ارتباط قایموي، همدارنګه ترمنځ یې دپیژند روحیه ور کوي.

که ووایو چې انسان دټولنې سره اړیکې لري نو که اړیکې یې له منځه یوسو، بیا هم انسان او ټولنه پاتې کیږي.

ایا دا به امکان ولري، چې انسان وي او اړیکې نه وي؟

نه هیڅکله نه!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو ځکه وایو چې انسان په خپله یوه ټولنیزه اړیکه ده. اوس ویلی شو چې اړیکه(انسان) له منځه یوسو نو په ټولنه کې هیڅ هم نه پاتې کیږي.

مخکې وویل شول چې انسان هغه اړیکه ده، چې په ټولنه کې دکړنو ، اجسامو او دهغوی داوصافو ترمنځ اړیکه جوړوي، نو وګورئ ! د انسان(اړیکې) له منځه تلو سره، هیڅ ټولنیز کار او فعالیت نه پاتې کیږي، هیڅ وجود ته دشته اړتیا نه پاتې کیږي، دهیڅ شي او جسم صفت نه احساسیږي، نو ښکاري چې انسان یو ټولنیز مخلوق نه دي بلکې انسان په خپله یوه ټولنیزه اړیکه ده.

که پوښتنه پیدا شي، چې انسان دټولنې سره اړیکه نلري بلکې په خپله انسان یوه ټولنیزه اړیکه ده نو دا اړیکه دځه سره؟ دا اړیکه دچا ځخه؟ د څه اړیکه؟

ځواب به یې دا وي چې هوا! انسان یو ه اړیکه ده، نه دا چې انسان له ټولنې سره اړیکه لري، انسان هغه اړیکه ده، چې دټولنې دکارونو ترمنځ نښلیدونکي صفات یې رامنځ ته کړې دي.

انسان هغه اړیکه ده چې دجسمونو منځ دکارونې صفات یې رامنځ ته کړې دي، انسان هغه اړیکه ده چې دټولنې هراړخ یې پوښلی، تارونه یې دټولنې په شاه، مخ باندې ښکار ه مالویږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډیو کې خبرې

پېزوان مې ستا برېتو کې خښ شو
تر دروازې پورې کړه درپسې تلمه

دپښتو ادب ترټولو خوندور او لنډکی شعري صنف هم لنډۍ دي چې د ادب په ډګر کې يې نړيوال شهرت خاصل کړی، پښتو لنډۍ دوه مصريزه شعر دی ،چې لمړی مصره يې نهه او دوهمه يې ديارلس سېلابه وي، که څه هم لنډۍ دحجم په لحاظ ډېرې کوچنۍ او لنډې وي، ولې دمانا په لحاظ ديو مکمل غزل څخه يا هم له دې ډېر زيات څه لري، پښتو لنډۍ معلوم شاعر نه لري خو اکثره يې دښځينه وو سندريزو بندارونو محصول دي، پښتو لنډۍ روان، ساده او اهنګ لرونکي الفاظ په ځان کې لري چې ډېرى يې په(مېينه) چې ډېر مينه ناک او خوږ لن لفظ دی ختمې شوې دي.

په پښتو لنډيو کې (ن+ه) يا (م+ه) هغه حرفونه دي چې دلنډيو په اخر کې راځي چې په تقريبې ډول ټولې لنډۍ ورځخه برخمنې دي.

پورته لنډۍ هم چې ډېر ساده الفاظ لري مګر په روح کې يې بلا خبر ې نغښتې دي.

د لنډۍ لمړنۍ مصره (پېزوان مې ستا برېتو کې خښ شو) يو خوندور ترکيب دی، دغه مصره په ښکاره ډول ديو ځوان او پېغلې په خوله ورکړي حالت انځور ګري کوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تصویر کې ځوان شخ شخ بریتونه لري چې په پښتنې ټولنه کې دغیرت ، میړانې او ځوانی سمبول بلل کیږي، دلته ځوان دپېزوان دځنځیري ګونګرو لاندې خپلې شوندې دپیغلې پرنرمو او پستو شوندو ږدي، دپیزوان ځنځیري ښامارونه نه پریږدي چې دشوندو لالونه دځوک داسې په اسانه غلا کړي ، او ورسره مبارزه کوي چې بلاخیره یې شخ شخ بریتونه دپېزوان په ګونګرو کې خښیږي، نو جینی دپیزوان پربهانه یوه شکایتي جمله وایي چې (پېزوان مې ستا برېتو کې خښ شو)

دوهمه مصره ددې ټولو خبرو علت او اثر بیانوي او وایي:

(تر دروازې پورې کړه درپسې تلمه)

هر کله چې مصره دروازې او تک یادونه کوي نو حتماً سړی پوهیږي چې ځوان له خپلې معشوقې روان دی ، خدای(ج) خبر چې چېرته ؟ له غربته او که له هیبته؟

یا که داسې تحلیل وکړو چې ځوان په ډېر ډار او رپانده بدن له معشوقې خوله اخلي او بیرته دغمازانو له وېرې د دروازې په لور ځي. خو له خوږې معشوقې دبېلبېدو تصویر ښکاره کوي.

کله چې ځوان رخصتیږي نو ستونزه پېښیږي ، هو دا یوه خوندوره ستونزه ده، هغه دا چې دجینی پیزوان دځوان په شخو بریتو کې خښ دی، جینی نه غواړي چې دځوان له بریتو څخه خپل پېزوان په تیزی خلاص کړي بلکي غواړي چې تردروازې پورې ورسره کړه لاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي او د ديدن په اخرو شيبو کې خپل ناز او ادا د بيا راتګ په بيعه وپلوري.

خو که همدې لنډې(پېزوان مې ستا برېتو کې خښ شو- تر دروازې پورې کړه د رسره تلمه)

له صوفيانه کړکې ورو ګورو نو ببلې ماناوې به وزيږوي.

دلته يو مريد دخداى(ج) دسپيڅلي دوستي په ګرداب کې راګير دى، مريد خپل زړه ته پيزوان وايي او جلال خداى ته وايي چې پېزوان مې ستا بريتو کې خښ شو.

په مصره کې(ستا) کليمه خپل خالق ته دمريد خطاب دى ، (برېتونه) د لوى خداى(ج) دولي، مرشديا پير لپاره استعاره ده، چې وايي:

اې لويه او جلاله خدايه!

ستا دولي او پير اومرشد په وسيله مې زړه روښانه شو، او ستا سره ونښليدو، دلته دتصوف ثبوت او حقيقت بيانېږي چې دوهمه مصره دهمدې حقيقت د دوام لپاره راوړل کيږي چې وايي:

تر دروازې پورې کړه درپسې تلمه

يانې دخداى (ج) په مينه خپل مرشد پوه کړم ، نو خپل پير ته په احترام او درناوي ترقيامته (تردرواز) پورې ستا پاکي او قدرت بيانوم او ستا مينه ته به مايل او کوږ وم.

په حوصله راغاړې ووځه
کمربندونو مې پښتې خوړلې دينه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورته لنډۍ درومانیت سره یو ځای حماسه هم انځوروي ، په لومړۍ مصره کې مین خپلې معشوقې نه دراغاړې وتو غوښتنه کوي او اورسره یو شرط ږدي چې په حوصله راغاړې ووځه!

دلته په حوصله او ورو غاړه غوښتل په دې مانا نه دي چې ګویا مینې له خپلې معشوقې زړه موړی شوی دی، مګر دلنډۍ دحماسي اړخ لانښکلا لپاره دحوصلې کلیمه راوړي .

په دوهمه مصره کې سړی دله خپلې معشوقې څخه په حوصله دغاړې غوښتو دلیل وړاندې کوي چې وایي : کمربندونو مې پوښتی خوړلي دینه.

په مصره کې دکمربند یادول او دځوان په غښتلو اندامونو باندې دکمربندونو نری نری سرې کرښې دجنګ سنګر انځوروي.

مصره په ډاګه کوي چې ځوان اوس اوس له جنګه راستون شوی، مصره دجنګ یو مثبت تصویر راخلي ، دلنډۍ دلومړنۍ مصرې په ویلو سره لوستونکی پوهیږي چې ځوان له ګټلې جګړې راستون شوی ،خو ګټل یې همدا لنډۍ بیا ډېر په ګرانه او سخته مبارزه بولي ځکه نو دوهمه مصره دکمربندونو بندونه دپښتیو په خوراک تورنوي .

دلنډۍ لیکوال په لومړي سر کې له ډېر احتیاط کار اخیستی یانې : په حوصله راغاړې وځه، کمربندونو مې پوښتی خوړلي دینه.

چې ډوډۍ خورم لاقاریږي
چې روپۍ شرنګ کړي لاشین له خندا شینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتني ټولنه له بده مرغه دولور کرغیړن دود ترسختې حملې لاندې نیولې ده، دهمدې دود زور او ځپلو له اهه دځینو پښتنو ځوانانو هر اسویلي څخه سوي سندرې او غمبخونکي لنډۍ جوړې شي.

دا لنډۍ هم دیوې پښتنې پیغلې اه دی، دلته جینۍ آن په کور کې ډوډۍ هم په منت خوري.

دلنډۍ لومړنۍ مصره په ډاګه دجینۍ دپیغلتوب نارې وهي ځکه چې دلالا قاریدل بې څه نه دي، لالا په کور کې دپیغلې جینۍ زغمل نه غواړي بلکې غواړي واده شي، همدا مصره بیا دجینۍ یتیم والی ښیي ځکه دلالا کلیمه اکثره دورور لپاره کارول کیږي ، نودلته کچیرې دجینۍ پلار ژوندی وی نو سرپرستي هروخت د پلار وي، نو معلومه شوه چې پیغله یتیمه ده او دسر بیه یې دورور واګو ته تللي ده.

افسوس د دوهمې مصرې په مانا، دلته بیا لالا له خندا وازه خوله نیولې او خپلې یتیمې خورته په قار نه دی.

خبره بله نه ده، هماغه جینۍ ده چې ډډوډۍ په خوړلو هم ورته قاریدو، خو اوس هغه دکلیوالو په اصطلاح غمجنې وینې.

دلالا وازه خوله هم خالي نه ده وازه شوی بلکې څومره چې یې خوله وازه ده همدومره ډېر ولور یې دجینۍ له خصر ګنۍ اخیستي دي.

خدای(ج) خبرچې دلالا زوم به څنګه وي، خو دلالا وازه خوله، جینۍ ته فقط په ډوډۍ قاریدل او دروپیو شرنګ، دا هغه څه دي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځخه په ډاګ کیږي چې زوم به دپیسو په خوښه وي نه دجینې په خوښه.

مقصد مې دادی چې دلالا زوم به یازوړ وي، یا هم .....

تردې خروړي سپې راتېر شه
تر دې ملالې خولې به زه درتېره شمه

که څه هم پورته لنډې ځینو ادب شنونکو په صوفیانه لحاظ تحلیل کړي ده،ولې دلنډې لوستونکی په لوستلو سره صوفیانه تصور ته نشي نیږدي کیدلی بلکې په لنډې کې رومانتیک اړخ ترصوفیانه ډ ېر پیاوړی او فصیخ دی.

دا منم چې په ډېرو لنډیو کې به ترلیدونکي تصویر ، نه لیدونکی تصویر ډېر پیاوړی وي، خو عام لوستونکي تردېره دلنډې ظاهري اړخ ته ګوري او همغه مانا ورځخه اخلي.

دتصوف اړخ همغه پخوانی رانیسو خو لومړی یې دورمانیت دمانا بڼ ته سر ورښکاره کوو.

تردې خروړي سپې راتیر شه

لومړنی مصره دمین او معشوقې دتصویر په شاه کې ددوي ژوند هم په ډېر ښه انداز انځوروي،

خروړی سپی نیږدې دا په ډاګه کوي چې معشوقه یې چرته په کیږدیو کې وسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو پوښته دلته پیدا کیږي چې دلته معشوقې ولې خپل سپې ته خروړي(سپک، بدرنګ) لفظ راوړی؟

حال دا چې داسې دهغوی پاسباني کوي، داسې هم نه ده چې سپې خپله دچا کره ووسي، هرڅوک سپی ساتي ، څه رنګه چې لازم دی احترام یې کوي،

خودلته جینې دخپل مین لپاره خپل سپې ته دخروړي کلیمه راوړي؟

هو همدا کلیمه دجینې او هلک د ژوند چاپیریال انځوروي ،

معلومیږي چې هلک دښار په شیشمهلونو کې اوسیږي، او هیڅ یې له سپو سره نه ده جوړه، نو ځکه جینې خپل قدرمن اوهغه سپی چې په سراګانو اوغرونو کې ددوی رمې ساتی ، ورته خروړی او بدرنګ معرفي کوي.

او ورپسې زیاته وي چې(راتېر شه) یانې تردې خروړي سپې راتېر شه! دلته راتېر بدل په دې مانا نه دي چې فقط له خروړي سپې راتیرشه بلکې دهغې له غپا او کړپهار څخه هم باید خوندي وي.

دمینې شرطونه هروخت ګران تمامیږي ، دلته هم له سپې په داسې حال کې تیریدل چې آن سپی باید خبر هم نشي، دمین لپاره لږ څه ګران دي خو، په دوهمه مصره کې ددې قربانۍ لپار یوه انعام تیارشوی چې واي.

تردې ملالې خولې به زه درتېره شمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته که فکر وشې دسپې ته دخروړي لفظ او خولګی ته دملالي لفظ بېل خوند لنډی ته وربښلی.

کله چې مین له خروړي سپې تیریږي او دومره قرباني کوي نو هلته ورته خپله معشوقه له خپلې ملالي خولې تیریږي.

دلته په لنډی کې یو څه ادبي درغلي شوې، یعني په لومړنی مصره کې مین له سپي تیریږي، قرباني کوي ، په ځان داسخته تیروي، خو هلته بیا معشوقه له خپلې ملالي خولې تیریږي، پوهان وایې مینه له دواړو اړخونو خوندوره وي، اوس چې مین په ځان خواری تیره کړه سمه ده خو ایا دجینی لپاره خپل مین ته خوله ورکول هم خواري بلل کیږي؟

که ځواب هو وي نو بیا خو مینه غلطه تصور کیږي، خوکه ځواب (نه) وي نو ولې دمین قرباني پرقربانی نه حسابیږي؟

خبره بله ده، سپی دهمدې دیدنې حال جزي شی دی یانې داسې نه چې خدای مکړه سپی جینی خپله ددیدن دنه کیدو لپاره یا دمین د ازمایلو لپاره دلته تړلی ،دا چې تصادف داسې شو چې سپی ددوی ترمنځ غماز جوړ شو نو مین مجبور دی چې له سپې تېر شي او دخپلې معشوقې ملالې خولې ته ځان ورسوي.

ددې لنډی یانې

تردې خروړي سپې راتېر شه
تر دې ملالې خولې به زه درتېره شمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتصوف اړخ څه ښه رنګ لري، په لنډۍ کې خروړی سپی دشیطان لعین په مانا راځي.

یانې انسان ته خطاب دی چې دشیطان له تېرایستلو او لومو ځان تیر (برلاسی) کړه!، پورته موهم یاده کړه چې په لنډۍ کې له سپې تیریدل فقط دتیریدلو مانا نه لري، بلکې باید داسې ورځخه تېر شې چې سپي دپښو کړپهار وانه وري ،ترڅو سپی درپسې ونه غپیږي.

دلته هم انسان باید د شیطان له پلانونو داسې ځان ازاد کړي اودتصوف پرمستقیمه لاره داسې روان شي چې شیطان ان پسې خبر هم نه شي(شیطان باید تېر باسي نه داچې شیطان دی تېر باسي).

دتصوف مقصد هم دادی چې انسان بایدد خپل خالق داسې امر پر ځای کړي چې دګناه فکر یې هم په زړه او دماغو کې رانشي.

په دوهمه مصره کې(تردې ملالې خولې به زه درتېره شمه) له ملالې خولې څخه مقصد جنت دی، یانې کله چې انسان دشیطان له کارونو لاس په سر شي او شیطانې لارې څخه څنګ واخلې نو جلال خدای به یې جنت ته داخل کړي ، چې دا دده دهغې قربانۍ انعام دی چې دنفس دغرایزو او خواهشاتو سره سره یې خپل ځان کابو کړ او دشیطان لاره یې ترک کړه.

مننه چې راسره پاتې شوئ!

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library